

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Barta Lajos

Cím: nyolcvan éves

Forrás: *Hétfői*

1958. 10. 19.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

92

Barta Lajos

"1958"

Kö. Barta Lajos, a század első évtizedeinek kiemelkedő jelentőségű elbeszélője és drámaírója, a magyar irodalom „nagy öregje”, hétfőn tölti be 80. életévét.

Fél évszázaddal ezelőtt érkezett Budapestre dél-baranyai szülőfalujából, pécsi és kassai szerkesztőségi gyakorlattal a háta mögött, hóna alatt néhány drámai hatású novella és a *Parasztok* című, földosztást követelő színműve kéziratával. Kéziratain kívül, magával hozta a Duna-Dráva szögletében kínlódó szegényparasztság csendőrszuronnal elnyomott szabadságvágyát. Írásaiban, drámáiban a falusi ember szegénységét, tudatlanságra ítéltségét, vergődését és keserves útkeresését tárta a főváros elé olyan erővel, hogy — mint Ady írta a Nyugatban — ami tolla alól kikerül „több, mint csak írás, mert cselekedet, mégpedig a javából”.

Érthető, hogy a földbirtokok urai és szolgahaduk nyomban felismerték, hogy veszélyes ellenség, akit szemmel kell tartaniok, akivel számolni kénytelenek. A *Parasztokat* 1911-ben ugyan bemutatta a Magyar Színház, de két napig játszhatták csak s levették a műsorról. De Barta nem tántorodott el: újabb nagy hatású drámáiban is, novelláiban is, publicisztikai írásaiban is megdöbbentő valósággal mutatta meg a magyar nép nyomorúságát és a módját is, hogyan rázhatják le az elnyomott, nincstelen milliók a tízezerholdasok és az új mohó ipari kapitalizmus kettős igáját.

A harmincas évek közepén megjelent Révai Kis Lexikon egyetlen sorban emlékezik meg róla: *Bécsben és Pozsonyban élő szocialista író.* (Ha csak a Horthy-

rendszer-kiadvány szerkesztőjén múlik, neve aligha kerül a lexikonba. De nem lehetett kihagyni, az olvasók jelentős része hiányosnak, megbízhatatlannak találta volna a lexikont, ha Barta Lajost hiába keresi a címszavak között.)

Szocialista író — valóban tömörebben és kifejezőbben aligha jellemezhetnének Barta Lajos egyéniségét. Az őszirózsás forradalmat követő hetek és még inkább a Tanácsköztársaság hónapjai alakították tudatos szocialistává. Igaz már az első világháború kitörése előtt megjelent novella-sorozatában (*Az ige terjedése*) megmutatta, hogy az óriási uradalmak közé beszorított kis falvakban miként jelent meg különböző formában a szocializmus igénye. Ez az igény benne is mind erősebbé vált, hiszen együtt szenvedett és lázongott hőseivel, akik valamennyien az elnyomottak, a földtelenjánosok terhet cipeltek. Következtesen választotta tehát a Tanácsköztársaság

megalakulásának első napján a másik, merőben új utat, a proletariátus, a szocialista valóság útját s mint aki a szűk völgy fullasztó tölcséréből a hegyesúcsra ér, boldogan szippantotta a szabadság éltető levegőjét.

S ha addig irodalomtörténetünkben ott volt a helye az Ady-nemzedék közt, Móricz Zsigmond és Kaffka Margit mellett, ahová egykor Ady, majd Böllöni György állította — a Tanácsköztársaság idején, majd a kényszerű emigráció nehéz 25 esztendeje alatt s utána hazatérve, megújult erővel és lelkesedéssel folytatott munkássága már a *kommunista íróé.*

Barta Lajos, a kommunista író, hamarosan megtalálja a kapcsolatot külföldi elvtársaival, Miként a magyar színházaknak a Tanácsköztársaság idején, mozgósító színművet ír 1920-ban a berlini Proletarisches Theater megnyitására, *Russlands Tag* címmel, a kommunista színház világhírt

szertett igazgatója, *Piscator* felkérésére. Ez volt Nyugat-Európában az első nyílt kiállítás színpadon a fiatal Szovjetunió mellett.

Az emigrációs évek tapasztalatai, élményei új anyaggal gazdagítják írói tárgykörét. *Gyár* című regényében a magyar ipari kapitalizmus kezdeti korszakát elevenítette meg a valóságos gazdasági és szociológiai helyzet tárgyilagos szemléletével. Több könyve megjelent Bécsben, Pozsonyban, Németországban, olyik három kiadásban is. Fáradságosan dolgozott, ha hiányzott is a termékenyítő kapcsolata a hazájával, ahonnan oly hosszú időre elszakadt. Hogy mennyire a magyar föld s a dél-dunántúli nép volt írásainak legmélyebb ihletője, mutatja: hazatérve néhány év alatt alkotóereje újabb maradandó művekben bontakozott ki s most, 80 éves korában is csupa terv, lelkesedés s napjai termékeny munkában telnek. Az újra megtalált hazában boldogan szemléli a felszabadulásunk alakította új életet, melynek derűje fel-felcsillan most írásaiban, akkor is, ha azt a rég letűnt kort rajzolja, melynek rohadt társadalmi berendezését csak erőszakkal, korrupcióval, lélekigázással lehetett ideig-óráig fenntartani. Barta Lajos nyolcvanadik születésnapján a magyar nép azt az író-tünnepl, akinek immár tör-

ténelmi jelentőségű munkássága is sietette a magyar feudálkapitalizmusnak, ennek a megváltozhatatlannak és örökérvényűnek képzelt társadalmi rendszernek az összeomlását.

A felszabadulás után hazatérve, új közönségünk is megismerte helyét és jelentőségét irodalmunkban. Nem csupán régi s most újra megjelent írásaiból, *Szerellem* című, nagy sikerrel felújított, immár klasszikus színművéből is, amelyet még az első világháború idején mutatott be a Vígszínház. Színművei könyvalakban is új olvasói elé kerültek s fokozták az érdeklődést a töretlen alkotókedvű író felszabadulás utáni munkássága iránt.

Ez a mind népesebb olvasótábor köszönti most, nyolcvanadik születésnapján, Barta Lajost, népünk megújódott művészetű, kiváló realista íróját.